

september 2010 nr. 43

**INFO
LGOG
KRING TER HORST**

OPGERICHT 1 JANUARI 1974

LGOG

INFO LGOG KRING TER HORST,
twintigste jaargang, nummer 43, september 2010
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap
Kring Ter Horst.
INFO LGOG KRING TER HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in maart en september.
Oplage: 200 exemplaren
Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus
Redactie: Jos Jenniskens,
Redactieadres: Engelveld 14, 5961 DP Horst, telefoon (077) 398 2948,
e-mail: josjenniskens@home.nl

INHOUD

Van de redactie	4
Bij aanvang van het nieuwe seizoen	5
Programma 2010-2011	7
In memoriam Harry Vriens	8
Verslag excursie Luik 10 april 2010	9
Verslag lezing OLS 21 april 2010-08-23	10
Verslag LGOG reis 22 juni 2010	13
Verslag avondwandeling Tienray 7 juli 2010	18
De bouwgeschiedenis van de na-oorlogse St. Lambertuskerk	19
Nieuwe publicaties	43
Bestuur LGOG Kring Ter Horst	47

Onze adverteerders die deze uitgave mogelijk maken:
Rabobank Maashorst, Fa. H. Theunissen & Zn, MB Administratie, Munckhof Groep,
Hermkens Glas & Schilderwerken, Wiel Beckers rijwielservice, Café Cambrinus,
Bloemsierkunst De Kogeldistel, Janssen-Noy Sevenum, Accountantskantoor Verstraelen.

VAN DE REDACTIE

Wat onwennig zet ik mij voor de computer om mijn eerste "Van de redactie" op het scherm te krijgen. Dit nummer zal in lay-out en presentatie niet veel verschillen van de voorgaande nummers. Toch heb ik van het bestuur de vrijheid gekregen om in de toekomst te zoeken naar een andere opzet b.v. met kleur en meer foto's, tenslotte hebben we (bijna) allemaal een kleurenprinter thuis en zijn we gewend aan "glossy" tijdschriften en publicaties. Overigens is dit natuurlijk alleen de buitenkant van de informatie die wij met onze INFO willen brengen.

Mijn insteek zal zijn een gevarieerd aanbod van artikelen uit de hele gemeente Horst aan de Maas. Historische, cultuurhistorische en natuurhistorische artikelen zullen zeker hun plaats krijgen.

De "oude" redactie wenste in het voorgaande nummer de "nieuwe" veel succes en hoopte dat u, lezer, de redactie zult bedelven onder bijdragen voor INFO. Als nieuwe redacteur zie ik ook dat zonder deze toevloed mijn taak niet makkelijk zal zijn.

Tenslotte wil ik mijn voorgangers Yvonne en Wim bedanken voor hun inzet bij de voorgaande 42 nummers van INFO en uiteraard voor de naadloze overdracht van de redactie.

Veel plezier met het lezen van alweer nummer 43 van INFO LGOG KRING TER HORST.

Jos Jenniskens

BIJ AANVANG VAN HET NIEUWE SEIZOEN

Geachte leden van de Kring Ter Horst van het LGOG,

Aan het begin van een nieuw seizoen voor de Kring Ter Horst van het LGOG ontvangt u, gewoontegetrouw, een nieuwe editie van "Info LGOG". Toch is dit exemplaar enigszins anders dan u gewend bent: de redactie is met ingang van deze editie gewijzigd: in het vorige nummer hebben Yvonne Hermans-Cuppen en Wim Moorman al afscheid van de lezers genomen en is de nieuwe redacteur, Jos Jenniskens, aangekondigd. Dit nummer heeft hij samengesteld met ondersteuning van Wim Moorman; de bedoeling is dat vanaf voorjaar 2011 dit nummer wordt samengesteld door een complete redactie, dat wil zeggen bestaande uit minimaal twee personen. Het bestuur is nog op zoek naar een tweede redacteur. Vanaf deze plaats wensen wij Jos veel succes!

Het bestuur van uw kring is ook nog niet volledig op sterkte: in het voorjaar hebben wij afscheid genomen van de voorzitter en de vice-voorzitter. Voor de voorzitter was de termijn van acht jaren vol gemaakt en de statuten schreven op dat moment nog voor dat aftreden op dat moment verplicht is. Inmiddels is de mogelijkheid van bestuurslidmaatschap van kringen (en secties en commissies) gewijzigd naar drie termijnen van vier jaar. Wij hopen dat de afgetreden voorzitter zich in maart 2011 opnieuw verkiesbaar zal stellen en dan ook als zodanig herkozen wordt. De afgetreden vice-voorzitter heeft – met goedvinden van het hoofdbestuur – drie termijnen volgemaakt en gaf zelf aan ook te willen stoppen om zich op andere zaken te oriënteren. In zijn plaats is nog niet formeel voorzien, maar het bestuur is in gesprek met een kandidaat. Op dit moment is de nieuwe vice-voorzitter ook in functie als waarnemend voorzitter, in afwachting van de nieuwe bestuursverkiezingen in het voorjaar 2011.

Het voorbije seizoen is naar tevredenheid verlopen: de "zomeravondwandeling" in Tienray werd ook weer goed bezocht: een groepje van net iets meer dan twintig belangstellenden, ondanks de voetbalwedstrijden rondom de wereldbokaal. Het blijkt dat de combinatie "lezing tijdens jaarvergadering" en zomeravondwandeling in juli" een geslaagde is.

Geslaagd was ook de eendaagse excursie naar Luik: het aantal mensen dat zich voor een dergelijke excursie aanmeldde ging onze capaciteit ver te boven: meer dan negentig aanmelding terwijl er voor maximaal een bus plaats was! Waarschijnlijk is het reisdoel en de relatieve onbekendheid ermee een van de oorzaken van het grote succes.

Het nieuwe seizoen start half september met een lezing over het interbellum, de tijd tussen de beide wereldoorlogen in de 20e eeuw. Hoewel onze streken weinig met de Eerste Wereldoorlog te maken hebben gehad, was de strijd over de grens wel merkbaar. In de septemberlezing wordt over diverse aspecten van de tijd tussen 1918 en 1940 gesproken. De lezing van november vertelt over de Kelten en in december komt een lid van onze kring spreken over de periode 1850 tot 1940 in Sevenum en omgeving, naar aanleiding van de publicatie van een boek van zijn hand. Waarschijnlijk zal de wintercursus ons meer leren over de genealogie; de januarilezing schenkt aandacht aan kunstgeschiedenis, meer bepaald aan de schilder Jonas die in de jaren 30 in een psychiatrische kliniek in Venray verbleef en werkte.

Een volle agenda tot en met carnaval, zoals u ziet. Daar zal waarschijnlijk nog een korte excursie in het najaar bijkomen. U ziet dat er volop gewerkt is aan een boeiend programma voor het nieuwe seizoen. Wij hopen u weer te mogen verwelkomen bij onze lezingen die, net als afgelopen jaar, in zaal De Ieste Geulde gehouden worden. Op onze website www.lgogterhorst.nl kunt u ook over onze activiteiten lezen en vindt u telkens de nieuwste informatie. Hou die daarom ook goed in de gaten. En heeft u nog vragen of opmerkingen, aarzel niet en laat die ons weten!

Bestuur van LGOG Kring Ter Horst

PROGRAMMA 2010-2011

Programma LGOG kring Ter Horst.

2010/2011:

- 15 september 2010: Interbellum door de heer Verbeet.
- 3 november 2010: Kelten door Jan Leemans en Riny van Vlijmen.
- 15 december 2010: Lezing door André de Bruijn
- 19 januari 2011: Lezing over Jonas door de heer Min.
- 2 februari 2011: Wintercursus 1, door dhr. Jan Hanssen, Baarlo, over de beginselen van de genealogie.
- 9 februari 2011: Wintercursus 2
- 23 februari 2011: Jaarvergadering + lezing Sevenum
- 2 maart 2011: Wintercursus 3
- 16 maart 2011: Wintercursus 4
- 6 april 2011: Lezing (nog in te vullen)
- 16 april 2011: Eendaagse excursie.
- 6 juli 2011: Dorpswandeling in Sevenum

2011/2012:

- 14 september 2011: Lezing 1, 2011/2012
- 2 november 2011: Lezing 2, 2011/2012
- 14 december 2011: Lezing 3, 2011/2012

CULTUURHISTORICUS HARRY VRIENS OVERLEDEN

Na een kortstondig ziekbed is op zaterdag 15 mei 2010 de cultuurhistoricus Harry Vriens uit Well overleden.

Harry Vriens, geboren in 1931, was docent Beeldende Vorming aan het Marianumcollege in Venlo en doceerde kunst- en cultuurgeschiedenis aan de Volksuniversiteit in Venray. Hij genoot in onze regio bekendheid vanwege zijn vele lezingen en rondleidingen waarbij kunst, historie, cultuur en architectuur centraal stonden. Verbazingwekkend was zijn uitgebreide kennis op deze terreinen. Ook voor onze kring heeft hij diverse lezingen en excursie gehouden. Recentelijk nog een lezing over de schilders van de Limburgse School en deze winter nog een mooie excursie naar de kerk in Swolgen.

De kerkarchitectuur had zijn bijzondere aandacht waarbij hij een grote voorliefde had voor de architectuur van de Grote Kerk van Venray, de St. Petrus' Banden Kerk, waarover hij in 1998 een boekje schreef en waarin hij ook regelmatig rondleidingen hield. Verder was hij medeauteur van diverse boeken over gebouwen en terreinen in Venray, o.a. het terrein van het monumentale St. Annapark.

Harry Vriens heeft met zijn kennis en innemende persoonlijkheid bij veel mensen de belangstelling voor het culturele erfgoed gewekt en versterkt en aldus bijgedragen aan het historisch besef. Daarvoor zijn we hem veel dank verschuldigd.

Excursie Luik

10 April 2010

Met de programmapunten:

- Het nieuwe TGV station van Calatrava
- Het prinsbisschoppelijk paleis, het "Palais des Princes-Evêques"
- Het museum "Grand Curtius"

Met een tot op de laatste zitplaats gevulde – extra grote – bus ging het gezelschap van LGOG Kring Ter Horst op deze zaterdag 10 april op reis naar "de vurige stede", Luik. De zon scheen volop, het zou een mooie dag worden volgens de weerkundigen. En zij hebben meer dan gelijk gekregen! Niet alleen het weer was mooi, ook de excursie is voortreffelijk verlopen.

Iets over half tien, keurig op tijd, kwamen we aan op onze eerste bestemming, Brasserie L'Orient Express. Deze uitspanning ligt recht tegenover het nieuwe TGV-station van Calatrava. De reisleiding had hier voor iedereen koffie met een "Franse" versnapering geregeld: de bevestiging was op een bierviltje gedaan... Ondanks deze, voor Nederlandse begrippen, vreemde manier van zaken doen, klopte alles perfect: de koffie werd – per kopje – vers gezet en er was voor iedereen wel wat, alhoewel de croissants geliefder leken dan de pains au chocolat. Aansluitend aan de koffie/thee zijn we onder leiding van twee gidsen het nieuwe station gaan bekijken: een boeiende Nederlandstalige uitleg werd gegeven die nog extra bovenop de papieren uitleg kwam. We wandelden, onder een lekker zonnetje, door de gebouwen en over de perrons. We zagen hoe Luik weer langzaam herrijst uit de as van zijn grauwe verleden.

De gidsen waren zo enthousiast dat de tijd een beetje begon te knijpen. We zijn daarom snel om kwart over elf de bus ingestapt en toen naar het Palais des Princes-Evêques gereden, het Prinsbisschoppelijk paleis aan de Place Saint-Lambert. Dankzij bemiddeling van de Belgische Ambassade/Awex/Province de Liège kregen we aldaar opnieuw een rondleiding in het Nederlands aangeboden. En het werd opnieuw een interessant rondleiding met niet alleen een blik op de binnenplaats, maar ook een excursie door de salons en de ruimtes van de provinciale gouvernement. Bijzonder interessant, maar de foto's spreken voor zich.

De lunch werd door iedereen op eigen wijze ingevuld: het bood de mogelijkheid om Luik eventjes op eigen gelegenheid te bekijken want om kwart voor drie was de volgende rondleiding in het vernieuwde museum Le Grand Curtius, dat net een jaar geleden geopend is. Daar stonden maar liefst drie gidsen op ons te wachten. Vol verve toonden zij ons een klein deel van de verzameling; het complex is te groot en de

collectie te veel omvattend om alles te zien. Hier moeten we zeker een keer op eigen gelegenheid teruggaan! Menige excursieganger voelde de voeten na de rondleiding die in sommige gevallen tot twee uur geduurd had, zo enthousiast was iedereen.

Tot zes uur was er nog tijd om individueel de stad en/of de winkels te bekijken. Hierna vertrok de bus vanuit een zonnig Luik en gingen we aan onze tocht naar Horst terug beginnen. Dankzij de tunnels van de A73 waren we snel door Midden-Limburg heen en konden we iets over half acht allemaal uitstappen van een geweldig en een geweldig mooi dagje uit naar Luik. Speciaal een woord van dank aan de medewerking van de Agence Wallonne pour l'Export AWEX die veel van de gidsen mogelijk hebben gemaakt en ons zelfs hebben aangeboden!

Lezing: "De geschiedenis van het Oud Limburgs Schuttersfeest" door de heer Peter Korten

21 April 2010

Kort verslag van de lezing van Peter Korten op 21 april over:

"Den Aoje Limburger in het Aspergedorp"

De geschiedenis van het Oud Limburgs Schuttersfeest.

Aan de hand van vele voorbeelden en plaatjes doorliep Peter Korten de geschiedenis van de schutterijen en het OLS in Limburg. Schutterijen hadden vroeger in de middeleeuwen een andere taak als nu.

Zij moesten de dorpen beschermen (beschutten) tegen allerlei onheil. Verder hielden zij schietoefeningen en tijdens processies beschermden zij het Allerheiligste. Veel schutterijen stammen uit de 13e en 14e eeuw. Het oudste is waarschijnlijk de schutterij van Thorn uit 1153. De schutterij St. Lucia uit Horst (vroeger Wilhelmina) stamt uit 1479.

Schutterijen waren vaak verbonden met de kerk. Opmerkelijk is ook het verhaal van een buks die op het einde van de 19e eeuw van Stramproy via Tungelroy naar St. Jan Grubbenvorst verhuist. Grote promotor in Grubbenvorst was pastoor Vullings, afkomstig uit Sevenum. Een plein is al naar hem vernoemd en nu is de procedure ingezet om hem heilig te verklaren. Dat zou dan de eerste ezel zijn die heilig verklaard wordt!

Tijdens het Napoleontische tijdperk kwam de dienstplicht en kregen de schutterijen het moeilijk. Alles werd ingezet voor het leger. Na die tijd onder koning Willem I werden veel schutterijen weer nieuw leven ingeblazen. Naast de kerkelijke gilden kwamen er ook veel café verenigingen die hoofdzakelijk opgericht werden voor het plezier. Een legitieme manier om bier te drinken. Soms wel drie clubjes per dorp.

Schuttersfeesten werden ook vaak aan de kermis gekoppeld.

Schutterijen kregen als taak festiviteiten op te luisteren.

Oprichting schutterijen in Noord-Limburg: 1880 Belfeld – 1885 Kessel – 1886 Maasbree – 1898 Siebengewald – 1898 Sevenum – 1900 St. Jan Grubbenvorst - ook Swolgen had een gilde Het belangrijkste was dat alle schutterijen schoten met dezelfde soort buksen. Daardoor ontstond er een eerlijke competitie. Het schuttersfeest van 1878 werd gezien als het belangrijkste van alle. Er werd in die tijd niet op de zogenaamde "bölkes" geschoten maar op aardappelen. Ook kwamen er wantoestanden voor zoals een verslag van een schuttersfeest in 1887 tijdens de kermis in Neeritter vermeldde: "De schutterij trekt uit. Mannen in allerlei kledij voorzien van vaandels, stokken, wapens, enz. Een gedrag als zoeloes dat drinkt, vloekt en tiert".

Een heel ander beeld als vroeger toen de schutterij een taak had om mensen te beschermen en te dienen. In 1885 kwamen de bezoekers naar het OLS te Neer met de boot of paard en wagen. Huren van een paard en wagen kostte 6 gulden vijf en zeventig. In 1888 kostte tijdens het OLS een pint bier 4 cent en een vat bier 528 cent.

Rond negentien honderd kregen de schutterijen concurrentie van de muziek verenigingen. Deze werden opgericht voor de gegoede burgerij. Uit zijn jeugd vertelde Peter Kort en dat toen hij zei dat hij bij de schutterij ging de opmerking kreeg: "As ge te kreupel bint um te voetballen, te wennig oom het um beej de harmonie te goan, daan kunde nog altiëd beej de schutten goan."

Op 29 juni 1896 moesten de schutterijen na een afgelasting door een hevig onweer zich nog een keer verzamelen om het laatste bolletje af te schieten. De schutter die dit moest volbrengen sprak de legendarische woorden: "As ik hem ni nor oonder scheid, gef ik en rundje vur de hele club". En ... heej schoot raak. Dus iedereen was voor een schot terug gekomen.

In 1906 werd besloten om maar één OLS per jaar te houden. Het eerste was in Buggenum.

De onkosten voor het organiseren van een schuttersfeest werd vroeger begroot op 150 gulden.

Een bijzonder gegeven is ook dat nieuwe schutterijen vaak winnen omdat zij beschikken over nieuwe en dus goede buksen. Ook zie je dat streken waar weer een prima buksenmaker zit vaak de winnaars leveren. In de jaren 1929 – 1931 was schutterij St. Sebastianus Sevenum een van de beste schutterijen op alle terrein.

Heel lang mochten vrouwen geen rol spelen bij de schutterij, hooguit op de achtergrond om de rommel op te ruimen of patronen te vullen. In 1992 kwam Riet Fleuren tegen de verdrukking in met een schutterij voor dames. Dit is nu alweer voorbij en de dames schieten naar hartelust mee. Nederweert won het OLS met twee dames onder de boom.

In 1963 begon het OLS nog 's morgens om zes uur met een hoogmis. Een lange dag dus.

Ook wel interessant is dat in 1970 een nieuwe buksenmaker kwam in Nuth. De winnaars kwamen toen ook enkele jaren uit die regio.

In 1981 gebeurde dit zelfde in België met als resultaat dat het OLS naar die regio ging.

Zou Grubbenvorst zijn succes ook te danken hebben aan de buksenmaker Hendriks uit Lottum? Of is dit toch ook mede te danken aan de eigen kwaliteiten die zij in de loop der jaren opgebouwd hebben? Verder is ook wel vermeldenswaard dat de kerkelijke overheid de schutterijen steunt. De kruisheer Pater Willem Sangers was jarenlang geestelijk adviseur.

Het OLS bestaat uit diverse wedstrijden. Een schietwedstrijd, 28 wedstrijden in de optocht en 58 wedstrijden op het feestterrein. Sinds 1991 wordt jaarlijks "D'n Um" uitgereikt. Dit beeldje werd geschonken door Omroep Limburg en de winnende schutterij mag deze een jaar in bewaring nemen. Omdat er door de radio veel aandacht geschonken werd aan het OLS groeide de belangstelling in die jaren enorm. Lei Meissen en Nico Jessen waren en zijn bekende verslaggevers.

De toekomst ziet er toch niet zo rooskleurig uit. De verwachting is dat er binnen tien jaar een derde minder schutterijen zullen zijn. De vergrijzing slaat toe en de aanwas is gering. De belangstelling van de jeugd voor de schutterij neemt af. Nu zijn er nog 160.

Peter Korsten eindigt zijn boeiende lezing met de woorden van Dhr. Hafmans:

"Het is toch kennelijk iets wat de mensen boeit en zal blijven boeien!"

Met dank aan Wiel Jenniskens

VERSLAG STUDIEREIS KONSTANZ (D) EN ST. GALLEN (CH)

Dinsdag 22 juni t/m zondag 27 juni 2010.

Reisleiding: Lita Wiggers en Joke Jongeling.

De eerste dag werd besteed aan de heenreis vanuit Limburg, diverse opstapplaatsen, via de Duitse Autobahnen, naar Überlingen (D). Dit ligt aan de noordzijde van de Bodensee. Vanuit het mooie Parkhotel St. Leonard hadden vanuit onze kamer op de derde verdieping een schitterend uitzicht op dit op 2 na grootste binnenmeer van Europa. Een mooie plek om te verblijven.

Vanaf dag 2 hadden we een vol programma met een goede afwisseling van historie, kunst en cultuur. Met het veerpont staken we vanuit Meersburg over naar Konstanz. In de morgen brachten we een bezoek aan Reichenau, vroeger een eiland in de Bodensee, nu een schiereiland. Op dit eiland is al vroeg, in 724, een abdij gesticht. De monniken specialiseerden zich op het schrijven van vele handschriften. We bezochten de Georgiuskerk in Oberzell. Deze kerk geniet grote faam vanwege haar nagenoeg intacte serie wandschilderingen uit de 10e eeuw. De uitleg door prof. dr. Bretle was de moeite waard. Een andere kerk die met een bezoek vereerd werd was de St. Maria en Marcuskerk in Mittelzell uit de 11e eeuw. Dit was de eigenlijke abdijkerk. Het romaanse middenschip imponeert door zijn soberheid en omvang. Ook hier vinden we nog wandschilderingen en een Middeleeuws hoofdaltaar. Na de middag werd de grens overgestoken naar Zwitserland waar we het kasteeltje Arenenberg bezochten. Dit kasteel werd in 1817 door Hortense de Beauharnais, de vrouw van Lodewijk Napoleon Bonaparte, die tussen 1806 en 1810 koning van Holland was, aangekocht. Opvallend aan dit huis was dat het nog bijna helemaal zoals in de 19e eeuw was ingericht. Zo konden we een aardige indruk krijgen hoe men in die tijd in de betere kringen leefde. De latere Franse keizer Napoleon III bracht hier zijn jeugd door. Naast het kasteel en de inrichting ervan was er ook nog tijd om de mooie tuin met zijn prachtige uitzicht op de Bodensee te bewonderen. Daarna togen we weer op de weg terug naar ons hotel.

De derde dag was helemaal gewijd aan een bezoek aan Konstanz, op de grens tussen Duitsland en Zwitserland. In de morgenuren kregen we een rondwandeling door de stad. De historie van de stad voert terug naar de Romeinse tijd. Binnen het Romeinse castellum werd een kerk gebouwd, die in de 6e eeuw de zetel werd van het grootste bisdom van het Duitse Rijk. Konstanz is echter vooral bekend vanwege het concilie

van Konstanz (1414-1418). Dit concilie maakte een einde aan het zogenaamde Westerse Schisma met zijn pausen en tegenpausen. Dit positieve resultaat werd echter overschaduwed door de veroordeling tot de brandstapel van de Boheemse priester en kerkhervormer Jan Hus in 1415. Hij was naar Konstanz gelokt met de belofte van een veilige heen- en terugreis maar werd toch opgepakt en ter dood gebracht. De rondleiding voerde door de oude binnenstad, langs het Münster, de kathedraal gebouwd tussen de 10e en de 17e eeuw, het conciliehuis en het "Haus zur Kunkel", een particuliere woning met fraaie muurschilderingen. De middag was vrij ter beschikking. Naast een bezoek aan de binnenstad met zijn vele terrassen brachten wij een bezoek aan het "Rosgartenmuseum Konstanz". Naast een maquette van de stad uit de 15e eeuw herbergt dit museum een "Historischen Saal" uit 1870, nog in de oorspronkelijke vorm. Inrichting en uitstalling zijn nog authentiek. Vele, zeer veel, fossielen en overblijfselen uit de oertijd van de omgeving zijn er door apotheker Ludwig Leiner (1830-1901) bewaard en uitgesteld. Niets mag er in dit lokaal veranderd worden, zo is vast gelegd.

Op de vierde dag van de excursie hoefden we de Bodensee niet over te steken. De reis ging naar Friedrichshaven, een industriestad die in de Tweede Wereldoorlog helemaal werd plat gebombardeerd. In het centrum van de stad ligt het Zeppelinmuseum, dat gewijd is aan de geschiedenis van de roemruchte luchtschepen die door Ferdinand graaf von Zeppelin en zijn opvolgers werden gebouwd. De brand van de Hindenburg was wereldnieuws, maar de zeppelins waren in de jaren 1900-1938 zeer succesvol. In het moderne museum kregen we een goede indruk van de grootte en de inrichting van de zeppelins. Een film, gedeeltelijk in 3D, vervolmaakte het beeld.

Na de lunch ging de reis verder naar Unteruhldingen, waar 5 jaar geleden een compleet paaldorp, zoals er wel 100 rondom de Bodensee hebben gelegen, werd nagebouwd. Oorspronkelijk werden ze gebouwd in de Steen- en de Bronstijd (4.000 tot 850 voor Christus) als bescherming tegen het water en als verdedigingswerk. Alles is zeer realistisch nagebouwd. Enige jaren geleden heeft er nog een Duitse familie enkele maanden gewoond en geleefd zoals vroeger. Er werd een televisieserie over gemaakt.

Op de terugweg werd nog de barokke kloosterkerk in Birnau aangedaan. Gebouwd van 1747 tot 1750 door Peter Thumb als architect en bouwer. Het is nu een cisterciënzerklooster. In 1971 werd de kerk verheven tot een basilica minor. Het interieur is een bijzonder rijk

Gesamtkunstwerk van architectuur, sculptuur en schilderijen (trompe l'oeil).

Dag 5 begon weer met de gebruikelijke oversteek van 20 minuten van de Bodensee, op weg naar St. Gallen in Zwitserland. De rondtrekkende monnik Gallus bouwde hier rond 624 een cel en legde zo de grondslag voor een steeds machtiger wordende benedictijnenabdij. Ook

St. Gallen was in de vroege Middeleeuwen een centrum van boekproductie en illustratie. Gestart werd met de gebruikelijke rondleiding door de oude stad, gesticht rondom de oude benedictijnenabdij, met zijn vele laatgotische, renaissance en barokgevels. Opmerkelijke waren de vele fraaie erkers waarmee huizen opgesierd waren. Dit was een manier om zijn welstand te tonen, en dat werd dan ook veelvuldig gedaan. Helaas was de voorgevel van fraaie barokkerk aan het oog onttrokken door de tribunes van de "Festspiele" die juist plaats vonden, maar gelukkig was het interieur wel te bezichtigen. Een zeer fraai interieur uit de Laat-Gotische tijd. Een harmonisch geheel in de bekende barokstijl, een juweel voor degene die van barok houden. Ditzelfde geldt voor de abdijbibliotheek. De overtreffende trap van de bibliotheek in Rolduc, die velen wel kennen. 140.000 boeken en banden staan uitgestald in een schitterende zaal. Helaas waren er van de 2000 incunabelen slechts enkelen uitgestald. De rest is veilig opgeborgen en alleen op verzoek voor studiedoeleinden beschikbaar.

St. Gallen werd in 1983 opgenomen op de Unescolijst van werelderfgoederen, en terecht.

Na de middag ging de reis via een schitterend landschap naar Heiden waar het Henri Dunantmuseum bezocht werd. Henri Dunant, oprichter van het internationale Rode Kruis, woonde gedurende zijn laatste levensjaren in Heiden en stierf daar in 1910, precies 100 jaar geleden.

De laatste dag, zondag 27 juni, was de dag van de terugreis. Na nog een nostalgisch bezoek gebracht te hebben aan de watervallen van Schaffhausen gingen we op weg naar het Limburgse Wahlwiller, waar in restaurant "Les Arômes", voorheen "Der Blaosbalg" een voortreffelijk afscheidsdiner genuttigd werd.

Zo kwam er een einde aan een vermoeiende maar zeer interessante en leerrijke studiereis LGOG 2010. De moeite waard, ook voor degene die nog nooit zijn mee geweest met een georganiseerde reis/excursie van het L.G.O.G.

Speciaal woord van dank aan de organisatie en aan de reisleiding alsook aan de chauffeur van reisorganisatie van de Munckhof uit Horst, is zeker op zijn plaats.

Jan Vissers, wnd. voorzitter.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

**Verslag van de avondwandeling door Tienray onder leiding van de heer Arie Snellen
woensdag 7 juli 2010**

Ruim 20 aanwezigen genoten deze avond van een boeiende rondwandeling door het kerkdorp Tienray, per 1 januari 2010 toegevoegd aan de gemeente Horst aan de Maas. Na de inleiding na afloop van de jaarvergadering in maart j.l. over de geschiedenis van het dorp Tienray en met name de geschiedenis van de pelgrimage naar dit bedevaartsoord, Klein-Lourdes geheten, konden we op deze mooie zomeravond genieten van de wandeling die ons onder leiding van de heer Arie Snellen, voorzitter van de heemkundevereniging Meerlo-Wanssum, door het dorp voerde. Gestart vanaf de parkeerplaats bij de kerk passeerden we achtereenvolgens: "Het Winkeltje", waar vroeger heel wat kaarsen, rozenkransen e.d. verkocht werden, het voormalige klooster en de kerk en liepen we richting het Hanna v.d. Voortplein waar stil gestaan werd bij het monument dat daar voor haar werd opgericht. Tijdens de 2e wereldoorlog hielp zij 123 joodse kinderen aan een onderduikadres. Verder op onze tocht passeerden we diverse oud-hotels en panden waar vroeger café's in gevestigd waren. Dit alles ten behoeve van de vele tienduizenden pelgrims die Tienray bezochten. Ook de beiden steenfabrieken werden toegelicht, allemaal vergane glorie. Op onze tocht passeerden we vele woningen met een verhaal, steeds toegelicht door de heer Snellen. Speciale aandacht was er voor de panden "van Rijswijck", "Janssen" en niet te vergeten de laan naar het station en het station zelf, door de huidige bewoners, nakomelingen van de laatste stationschef, de heer Vervoort, op een zeer fraaie manier in de oude glorie hersteld.

Tenslotte werd nog een bezoek gebracht aan het startpunt van de Kruisweg, door vrijwilligers mooi bijgehouden. Ruim over tijd werd hier onder dankzegging aan de gids, deze korte excursie afgesloten.

DE BOUWGESCHIEDENIS VAN DE NA-OORLOGSE ST. LAMBERTUSKERK

In het kader van het 35 jarig bestaan van het LGOG ter Horst in 2009 zijn er in het kader "het LGOG blikt terug" diverse bijdragen geleverd. Deze bijdrage is van ons LGOG lid Jan Holthuis over het ontstaan van de Lambertuskerk met atrium, in Horst. Zoals uit de tekst blijkt is Jan Holthuis fervent voorvechter van het behoud van het prachtige Atrium bij deze kerk.

In het jaar 2009 bestaat het L.G.O.G. afdeling Horst 35 jaar en in het kader van "het L.G.O.G. blikt terug" mag ik mijn verhaal vertellen over de bouwgeschiedenis van de na-oorlogse St. Lambertuskerk, de laatste schepping van Alphons Boosten.

Met mijn natuurwetenschappelijke achtergrond voel ik natuurlijk wel eens de hete adem in mijn nek van Charles Darwin die ook in 2009 feestelijk wordt herdacht. Hij werd nl. 200 jaar geleden geboren.

Alphons Boosten ontwierp onze prachtige kerk 60 jaar geleden, in de tijd dat de beste katholieken van de hele wereld in Horst woonden, aldus de stelling van Mgr. Feron, destijds vicaris van het bisdom. Die tijd lijkt lichtjaren van de onze verwijderd. Daarom zal ik zo nu en dan de wijwaterkwast moeten hanteren om mijn stelling te ondersteunen dat onze kerk een steen geworden expressie is van het christelijk gevoelen en denken van de inwoners van het agrarische Horst in de jaren 50 van de vorige eeuw.

Behalve uit mijn eigen levensgeschiedenis put ik mijn gegevens uit vele andere bronnen die in een aparte bijlage zijn ondergebracht. **In de marge van de tekst verwijst een (zwarte) hoofdletter naar de relevante bron.**

Allereerst wil ik iets over mijzelf vertellen. Ik ben Jan Holthuis en ik kom uit Blerick waar ik de eerste twintig jaar van mijn leven heb doorgebracht.

Sedert 1944 heb ik een hechte band met Horst. In de herfst van dat jaar was ik enkele maanden geëvacueerd op de boerderij van Beuyssen Piet hier aan de Middelijk. Van daaruit maakte ik, n.b. op mijn verjaardag, de verwoesting mee van de laat- Gothische St. Lambertuskerk.

Een kerk, waarop de Horstenaren terecht zeer trots waren.

St Lambertuskerk 1738 Jan de Beijer (Teylers Museum Haarlem)

In 1945 vertrok ik naar Amsterdam om medicijnen te studeren aan de Gemeentelijke Universiteit. Dat was een universiteit van heidense signatuur, maar als tegengif nam ik bijvoorbeeld deel aan een bezinningsweek in de Abdij van Rolduc waar wij, zogenaamde "Katholieke jongeren", werden bijgepraat over de wederopbouw van Limburg.

Eén van de sprekers toen maakte grote indruk op ons. Dat was een architect die meeslepend wist te spreken over de kerkenbouw in het peribellum, dus in de periode van vlak vóór en vlak ná de tweede wereldoorlog. Hij bracht ons bewondering bij voor de toenmalige Limburgse kunstenaars waarmee hij bevriend was, zoals Henri Jonas, Charles Eyck, Joep Nicolas en Charles Vos. Ook nam hij ons mee op excursie langs enkele moderne Zuidlimburgse kerken. De naam van de architect was Alphons Boosten.

Toen ik begin jaren '50 hoorde, dat er in Horst een nieuwe Lambertuskerk werd gebouwd naar de plannen van diezelfde Boosten, ben ik enkele malen naar hier gefietst om poolshoogte te nemen en van meet af aan was ik enthousiast! Ik kan U dan ook mededelen dat deze kerk van Boosten een belangrijke factor is geweest bij mijn besluit om me in Horst als huisarts te vestigen!

Onze kerk, de laatste die Alphons Boosten heeft ontworpen, wijkt op vele punten af van alle andere kerken in de wijde, wijde omgeving.

Vooreerst staat de toren aan de Noordzijde, hetgeen zeer bijzonder is voor een kerk, die geöost ofwel georiënteerd is dwz, waarvan de lengte-as in de West-Oost richting verloopt. Het altaar is gericht naar de opkomende zon.

Vervolgens heeft onze kerk een crypte. In Nederland komen crypten zeer sporadisch voor, in Limburg vindt men er vijf, dicht bij elkaar: de St. Servaas en de Onze Lieve Vrouwe in Maastricht en verder in de abdijkerken van Rolduc, Susteren en Thorn. In Horst hebben we bovendien een zelfstandig baptisterium, dwz. een aparte doopkapel met bijruimte.

Tenslotte heeft onze kerk een Atrium. De St. Lambertuskerk van Horst is de enige kerk van Nederland met een Atrium.

En voor alle duidelijkheid: **DAT ATRIUM MOET BLIJVEN!!!**

Er bestaat een actiegroep met dezelfde naam die de steun verdient van iedere weldenkende Horstenaar.

In 1945 werd Deken Creemers, aan wie ons dorp zoveel te danken heeft, opgevolgd door Pastoor Debye als Deken van Horst.

Deken Debye, geboren in 1897, was letterlijk en figuurlijk een groot man. Na zijn priesterwijding in 1921 werd hij kapelaan van de Lambertuskerk. In 1933 werd hij rector en later bouwpastoor in Hegelsom.

Van 1945 tot 1967 was hij Deken van Horst. Hij heeft zijn hele priesterleven tot z'n dood in 1975 in Horst doorgebracht. Dat had veel voordelen, maar natuurlijk ook negatieve kanten die hier verder niet ter zake doen.

Deken Debye was een groot ijveraar voor de liturgische beweging, die tot doel had de gelovigen meer te betrekken bij het liturgisch handelen rond het éne, overal zichtbare altaar.

In die geest wilde hij een geheel nieuwe kerk bouwen.

Hoe hij zich dat voorstelde vindt U in zijn eerste brief aan architect Boosten dd 10-5-1948:

Weledele heer,

Het is wel de eerste keer dat ik U schrijf. Ik heb Uw adres nog moeten zoeken in het Giroboek. Wellicht zullen we nog veel moeten corresponderen, tenminste als de plannen die we hebben doorgaan.

Ik wilde U nml vragen of U de architect wilt worden van de grote nieuwe kerk van Horst. De zaak zit namelijk zo: Er is een adviescommissie gevormd, die het kerkbestuur moet adviseren in de keuze van de architect en later ook in de uitvoering van de plannen. Deze commissie, bestaande uit pater Randag uit A'dam, prof. Hoogers van het college te Roermond, onze burgermeester Dr. v. Grunsven en ondergetekende, heeft besloten U als toekomstig bouwheer voor te stellen. We hebben in de dertig nieuwe kerken bezocht. We hebben veel gezien wat ons bevalt en veel wat ons niet aanstaat.

We hebben ook Uw kerken kritisch bekeken en we hebben na rijp beraad U de voorkeur gegeven. Het besluit van het kerkbestuur is nog niet gevallen, maar dat zal binnenkort gebeuren. Ik vraag U alvast of U het aanneemt. Ik stel me de gang van zaken zo voor:

Ik stel mijn wensen en eisen uitvoerig op schrift, ik geef U aan, wat me in de door U gebouwde kerken bijzonder bevalt of wat me niet aanstaat. We gaan die kerken eens bezoeken. U neemt de situatie hier ter plaatse eens goed op en U steekt van wal.

Ik ben me er goed van bewust, dat het een moeilijk werk zal worden. Dat is me op die rondreis pas goed duidelijk geworden. Mooie grote kerken zijn er bijna geen. En Horst zal een grote kerk moeten hebben. En mijn vurige wens is, dat het ook een mooie kerk zal worden. Waarschijnlijk ben ik een enigszins lastige opdrachtgever en misschien zal ik het U enigszins lastig maken en een of andere oplossing niet zomaar accepteren.

Zo zullen we samen ploeteren om zoveel mogelijk tot de oplossing van alle moeilijkheden te komen en de wensen zoveel mogelijk te vervullen. We zouden graag hebben dat Horst uw grootste en uw mooiste kerk zal worden.

Gaarne zie ik uw beslissing tegemoet.

Met de meeste hoogachting,

*L. Debye
Deken*

Uit deze brief valt af te leiden dat de Deken een dominerende rol speelde in het Kerkbestuur. Dat had hij duidelijk al in de zak. Toentertijd heb ik wel eens horen zeggen dat de patroonheiligen van de kerkmeesters de onnozele kinderen zijn. Verder is van cruciaal belang de zin: "We zouden graag hebben dat Horst uw grootste en mooiste kerk zal worden!!!"

De keuze van de bouwadviescommissie was unaniem op Boosten gevallen omdat zijn kerken een bijzondere religieuze sfeer uitstraalden die men in vele andere moderne kerken miste. **(D)**

De Limbourgondiër Alphons Boosten werd in 1893 in Maastricht geboren. Evenals Deken Debye was hij een zeer vroom man. Beiden hadden een agrarische achtergrond. Boosten was 'n amateur-boomkweker en had in Meersen een fruitbongerd aangelegd, waar hij zich soms terugtrok in zijn tuinhuis om zich in stilte te bezinnen op z'n plannen. Niet alleen de Romaanse kerken van Maastricht maar ook de Romeinse boerderijen van Zuid Limburg beïnvloedden zijn scheppen.

Hij had het helemaal gehad met de Neogothiek. Met het vroeg Christelijke culturele erfgoed in zijn achterhoofd probeerde hij met eigentijdse materialen iets nieuws te brengen. In de jaren 1920/1922 bouwde hij de kerk van Eygelshoven, waarbij hij tot ontzetting van de clerus gewapend beton gebruikte. Dat vond men een "volkomen onchristelijk bouw materiaal". In diezelfde periode, vlak na de eerste wereldoorlog bouwde hij de Heilig Hartkerk in Wijck-Maastricht, volgens zijn dochter als teken van verzoening tussen het Westen en de resten van **(F)** het Ottomaanse Rijk. Die kerk werd aanvankelijk afgeserveerd als een Turkse moskee, want men was vergeten dat zowel de islam als het christendom hun inspiratie putten uit dezelfde vroegchristelijke bron: de Hagia Sophia te Constantinopel. Zowel de kerk van Eygelshoven als Wijck waren voorzien van beelden van Charles Vos en prachtige ramen van Henri Jonas.

Ze zijn momenteel rijksmonument, maar toen kreeg Boosten "voor straf" jarenlang geen opdrachten meer. Daar had natuurlijk Henri Jonas ook onder te lijden. Jaren later togen beiden ten einde raad ter bedevaart naar de H. Theresia van Lisieux en dat hielp! De "zondaar" werd weer geaccepteerd als kerkenbouwer: zijn volgende kerken in Beek-Genhout, Heerlen- Heksenberg en Stein-Kerensheide werden hogelijk gewaardeerd. Ook deze drie kerken staan momenteel op de rijksmonumentenlijst. **(G)**

In 1946 kreeg hij de opdracht een nieuwe kerk te bouwen in Horst-Melderslo. De oude kerk was door de Duitsers opgeblazen en wel op dezelfde dag als die van Horst en Grubbenvorst. Pastoor Teeuwen droomde, zoals de meeste bouwpastoors, van een grote nieuwe kerk. Het eerste plan werd prompt verworpen door de B.B.C. (Bisschoppelijke Bouw Commissie). Het was te steeds, te groot en te duur. Het tweede plan uit 1948 werd zonder al te veel problemen geaccepteerd, maar door geldgebrek pas in 1953 voltooid.

De plannen van Horst hebben verwantschap met het tweede plan van de St. Odakerk in Melderslo. Die kerk domineert met z'n enorme Sacramentstoren de hele agglomeratie van Melderslo. Van verre is al te zien waar het liturgisch handelen plaats vindt. Het transept sluit beiderzijds schuin aan op de koorpartij. De plattegrond heeft een pijlvorm en vanaf iedere plaats is vrij zicht op het altaar gewaarborgd.

De ingang bevindt zich aan de Westzijde in de Nartex, een soort voorhal, die aansluit op een vestibule waarboven zich het zangkoor bevindt. Aan weerszijden van die vestibule zijn de doopkapel en een devotiekapel ondergebracht.

Voor Grubbenvorst diende Boosten in oktober 1948 een ontwerp in, dat blijkens een brief aan hem d.d. 29-3-1949 door de B.B.C. wordt goedgekeurd.

Prof. Everts, een broer van de toenmalige burgemeester van Sevenum, geeft daarin echter uitdrukkelijk te kennen dat het oostelijke deel veel te rijk is opgezet en één toren voldoende is voor deze dorpskerk. De toren van de zijkapel ziet u later terug als Sacramentstoren in de Lambertuskerk. Bovendien wil de professor geen verantwoording aanvaarden voor de vorm van de hoofdtoren.

In het najaar van 1948 maakte Boosten op basis van de eisen van Deken Debye een drietal ontwerpen, waarbij de toren telkens braaf in het westen werd gepland. Maar tevreden was de architect zelf niet!

De Deken had nogal wat commentaar en stelde opnieuw zijn wensen vast:

*Een kerk van minstens 1100 zitplaatsen, veel ruimte voor staanplaatsen (er stonden soms wel 300 mensen achter in de kerk). Boosten moest rekening houden met 5-6-7 priesters, die regelmatig in Horst op bezoek of vakantie waren en die een **(E)** goede plek moesten hebben op of om het Priesterkoor, er moest plaats gemaakt worden voor 20 Ursulinen, die binnenkort zonder rector kwamen te zitten. Hij moest meer rekening houden met z'n vurige wens om op hoge feestdagen 'n plechtige intrede processie te houden. Het zangkoor moest vóór in de kerk plaats kunnen*

nemen en er waren vijf biechtstoelen nodig, een mooie dagkapel en een goede oplossing voor de beeldenschat, vooral voor de kruisgroep. Tenslotte had de Deken "drommels graag " twee ambones, vanwaar de diaken en subdiaken het evangelie en epistel konden zingen "facie ad populum", want uiteindelijk waren die lezingen voor het volk bedoeld (brief d.d. 7-12-'48). Dat "facie ad populum", dat wil zeggen met het gezicht naar het volk, betekende dus al een kleine revolutie!

Ook de Gemeente stelde haar eisen. Er waren nogal wat planologische problemen over de definitieve situering van de kerk.

Aan de oostzijde van de oude kerk lag een bouwvallige marechausseekazerne, aan de zuidkant lag het Ursulinenklooster met de school nogal dicht op de kerk.

Aan de westkant wilde de gemeente persé de Kerkstraat (**D**) verbreden, die vanuit het Lambertusplein slechts te bereiken was via een nauw pad dat alleen voor fietsers en voetgangers toegankelijk was. Vergelijkbare toestand is in Heythuysen nog steeds aanwezig.

De kerk moest dus naar het oosten opschuiven, ook al was het bouwterrein daar erg nauw. Vandaar de knik tussen kerk en sacristie. De grond die ze in het westen kwijt raakte kreeg ze na afbraak van de kazerne aan de andere kant weer terug.

Dat alles ging met gesloten beurzen! Ook wilde de Gemeente aanpassing van de bocht, waarmee de Hoofdstraat uitmondde op het Lambertusplein.

Alphons Boosten trok zich terug in z'n boomgaard en op 23-12 '48 lanceerde hij zijn vierde plan, een revolutionair plan:

1) De toren kwam ineens op een onorthodoxe plaats te staan. In het begin had de Deken nogal bezwaar tegen de plaatsing van de toren aan de noordzijde, maar Boosten, die regelmatig rond het kerkterrein wandelde zei steeds weer: stedenbouwkundig gezien moet daar de toren komen.

Temeer omdat de toren eigendom was van de Gemeente, sedert de tijd van Napoleon, werd ook de Burgemeester in de discussie betrokken, die ook verbaasd reageerde maar wel vertelde, dat hij in de jaren dertig een nieuw gemeentehuis had willen bouwen op de plaats van de kazerne.

De gerenommeerde architect Ir. Klijnen diende een plan in waarop een toren op dezelfde plaats stond en van Grunsvan had nooit om een toren gevraagd. Omdat twee grote architecten, onafhankelijk van elkaar, tot dezelfde conclusie kwamen legden Deken en Burgemeester zich hierbij neer.

2) In de Middeleeuwen werden de geconsacreerde hosties bewaard in een Sacramentshuisje of 'n Sacramentstoren. In de basiliek van Meerssen vindt U nog een prachtig exemplaar. De Sacramentstoren van Venray is in de 19e eeuw gesloopt. Op het Concilie van Trente, dat gehouden werd van 1545-1563, werd verordonneerd dat het overgebleven heilig brood moest worden bewaard OP de altaartafel IN een speciale kast: het Tabernakel. In onze jeugd zat zo'n Tabernakel ingebouwd in een altaarkast. De Deken van Horst bracht weer een scheiding aan. De mensa werd verplaatst in de richting van het kerkvolk dat zo dicht mogelijk geschaard moest worden rond het éne altaar.

Het met geslepen maaskeien versierde Tabernakel werd enkele treden hoger opgesteld in een architectonisch zeer fraaie z.g.n. Boostentoren. Het kreeg dus in- en uitwendig de meest waardige plaats van het kerkgebouw.

Dat was gedurfd en werd als zéér revolutionair ervaren. Binnen enkele jaren was deze oplossing algemeen aanvaard! De Deken zei vaker, niet zonder trots, dat deze oplossing zijn idee en dat van Boosten was.

- 3) Aangezien het Priesterkoor t.o.v. het kerkvolk nogal hoog gelegen was, kwam er ruimte vrij die Boosten persé niet wilde gebruiken als rommelhok of verwarmingskelder. In de grote nieuwe kerk van Horst plande hij een Crypte onder de sacrale ruimte van het Priesterkoor. Die Crypte kon gebruikt worden als dagkapel in de winter en als intieme plaats van samenkomst voor kleinere groepen.
- 4) Door de plaatsing van de toren aan de noordzijde moesten ook nog de problemen aan de westkant worden opgelost. Boosten kwam toen met het idee een Atrium te bouwen.

De Deken was aanvankelijk erg tegen en schreef 28-3-'49:

"Nut heeft het niet. De mensen kunnen er hun fietsen plaatsen. Paaszaterdag heb je een pracht gelegenheid het vuur te wijden. Het plaatsen van fietsen geeft ook grote rommel en de pedalen zullen de deuren op den duur beschadigen. Opgeschoten straatbengels zullen er hun behoefte gaan doen. U neemt mij niet kwalijk, dat ik dit vermeld, maar ik ben 12 jaar directeur geweest van een patronaat en ik ken mijn pappenheimers ondertussen.

Door het Atrium wordt het koorgedeelte van de kerk erg in het spitse gedeelte van het terrein gedwongen.

Als er geen Atrium komt kunnen wij veel vrijer ademhalen. Ik zag net zo graag een monumentale voorgevel."

(Over pappenheimers gesproken, daar kan ik over meepraten: jaren geleden liep ik met mijn kleinzoon over het Kloosterplein voor de kerk. Op een bank zat een stel jongens, d.w.z. ze zaten op de leuning, de voeten op de zitting, de pet achterstevoren op het hoofd. Opeens maakte een van die jongens zich los van de groep en verdween in het Atrium. Aangezien ik er zeker van was dat hij daar in ieder geval niet de rozenkrans ging bidden liep ik hem achterna. En jawel hoor! Hij stond te plassen naast een 17e eeuwse stenen kerkhofkruis. Ik riep hem toe: "Wat ben jij een zeikerd zeg!" Toen wist ik zeker dat de Voorhof alleen over mijn lijk geopend zal worden voor banaal straatverkeer. Ik herhaal: "De Voorhof zal alleen over mijn lijk

worden geopend voor banaal straatverkeer!!" Zulk een ferme uitspraak heb ik nog nooit vanuit Wilhelminaplein 6 of Hoofdstraat 7 vernomen.

Zo reageerde ik ook op een Horstenaar (ik heb zijn naam niet verstaan) die mij per telefoon plompverloren vroeg of er nu echt niet te praten was over het Atrium. Ik antwoordde: " Dan moet u wachten tot ik overleden ben." Mijn dochter riep toen: "Als jij er niet meer bent dan zorg ik wel voor het Atrium!" Dat gaf ik door en voegde er nog aan toe dat medisch gezien mijn dochter nog een levensverwachting had van minstens 50 jaar en dat hij na 2050 nog maar eens terug moest bellen."

Maar Boosten herhaalde steeds maar weer: "Bij deze kerk hoort een Atrium. Men kan niet ineens van de boze **(D)** buitenwereld de Aula Dei betreden. Op een of andere manier moet men zich voorbereiden op de ontmoeting met de Allerhoogste."

Ik heb de indruk dat Boosten dacht aan het gevoel dat je overvalt als je via de lange gang de St. Servaas betreedt of de St. Denis in Luik. Je komt langzaam in een stemming die niet van deze wereld is. De Deken formuleerde het wat aardser: "De pijp wordt uitgeklopt, de gesprekken stoppen..."

Deken Debye liet zich overtuigen, hij schreef in alle deemoed:

"Wanneer de architect meent dat een Atrium bij deze kerk hoort dan staan wij achter hem en zullen wij hem steunen (brief d.d. 15-6-49).

Dat heeft hij altijd met verve gedaan.

In het Atrium stelt zich de bruidstoet op en wordt daar door de Priester afgehaald. Zo ook de lijkbaar, die in het midden staat opgesteld. Bij de dienst van Maria Lichtmis, Palmzondag, Paaszaterdag en het feest van St. Lucia beginnen de plechtigheden in het Atrium. Architectonisch gezien is het door zijn soberheid van een sublieme schoonheid.

In Januari '49 ging het kerkbestuur akkoord en het plan werd ingediend bij de B.B.C. die op 29-3-'49 'n uittreksel van het verslag van de vergadering aan Boosten toestuurde:

"...de meningen over dit plan zijn enigszins verdeeld. Zijn Atrium, Sacramentskapel en Crypte wel verantwoord? Zijn de vlakke daken wel in overeenstemming met de omgeving? Zal het interieur wel voldoen, is dit niet meer een zaal dan een gewijde ruimte en is de priesterkoorafsluiting niet te onrustig?"

De Bisschoppelijke Bouw Commissie gaf Boosten in overweging een nieuw plan te ontwerpen. Dat vijfde plan is inderdaad gemaakt, maar het werd nooit aan de Heren (zo noemde de Deken de leden van de

B.B.C. vaak) voorgelegd. De Deken wees het plan af en gaf het aan Pastoor Reynen van Blerick, die het nimmer heeft teruggestuurd.

Deken Debye identificeerde zich volkomen met het vierde plan, dat hij hartstochtelijk verdedigde en dat met enkele wijzigingen opnieuw aan de B.B.C. werd voorgelegd.

De Deken wist precies "via via" hoe de hazen in Roermond liepen en samen met Boosten stelde hij een krijgsplan op:

Er wordt nooit meer gesproken van Sacramentskapel of Sacramentstoren (dat zijn belaste begrippen sedert het Concilie van Trente) maar we noemen het Sanctuarium. We zullen voorkómen dat de Crypte een kelder wordt. De ruimte onder de toren noemen we Mariakapel. Het zangkoor komt aan de westkant boven de hoofdingang. We houden zoveel mogelijk vast aan het Atrium. De commissie heeft immers nooit bezwaar geopperd tegen een Atrium "an sich", wel tegen de kosten. Welnu het Atrium is de goedkoopste oplossing! Bovendien: het Rijk heeft zich garant gesteld voor 75% van de bouwkosten van de kerk en de Bisschop heeft gezegd dat de grote kerk van Horst best iets meer mocht kosten (brief 15-6-'49 en 24-11-'49).

De Deken van Horst had bewerkstelligd, dat hij en Boosten op 23-1-'50 het plan mochten komen verdedigen in het hol van de leeuw. Dat deden ze samen met zoveel vuur, dat "de Heren" bakzeil haalden met uitzondering van Prof. Everts.

HET GROTE AVONTUUR KON BEGINNEN !

In de briefwisseling tussen Deken en architect gaat het in de jaren '49-'50 bijna uitsluitend over de traagheid in de uitwerking van de plannen en de frustraties die de Deken daardoor kreeg. Den Haag gaf n.l. bouwvergunningen af in volgorde van binnenkomst der aanvragen. Als het bouwvolume van dat jaar vergeven was moest men wachten tot het volgende jaar. De Deken dacht dat Boosten "vreemd" ging, dat wil in dit geval zeggen dat er nog andere Bouwpastors in het spel waren die vóórgingen.

Op 27-6-'50 schrijft hij:

"U weet dat ik iets niet makkelijk kan opkroppen. Daarom wil ik U ook precies zeggen waarop het staat. Als U zo doorgaat dan loopt het uit op een breuk tussen U en mij en dan zal het kerkbestuur iemand anders moeten aanwijzen, die alle zaken met U behandelt en dat dit niet meer via mij geschiedt.

Ik zou zelf betreuren als het zover kwam, want ik verlang niets vuriger dan met U samen en voorgelicht door U te werken aan de versiering van de ontworpen kerk.

Maar wanneer we zo doorgaan met tijd verliezen, dan gaat me dat zo hoog zitten dat ik me terugtrek en alles van me afschud. Anders word ik er ziek van."

Verder gaat het in de correspondentie over de Sacristie, die mooi moet aansluiten op de bebouwing van de Hoofdstraat, "er is daar nog plaats voor een woning t.b.v. het hoofd der school, of een kapelanie of de parochiebibliotheek"

Sedert het Concilie van Trente moest iedere grotere kerk een bibliotheek stichten. Die van Horst bezat 313 titels blijkens de door Sjeng Herraets O.E.S.A. beschreven catalogus uit 1605. De bibliotheek van Horst vindt dus zijn oorsprong in de St. Lambertuskerk.

Er waren ook nog al wat problemen met de Gemeente over de verdeling van de bouwkosten van de toren: de Mariakapel en het Nonnenkoor behoorden duidelijk bij de kerk. Er moest onderhandeld worden met het waterleidingbedrijf, "misschien kon de toren ook als watertoren dienen, tenminste als men geen last had tijdens de dienst van gorgel geluiden".

Bij herhaling komt ook Pater Randag ter sprake, z'n vriend en belangrijkste adviseur. Ik heb wel eens horen vertellen dat Pater Humbertus Randag O.F.M. de pater is die op 7 Januari 1945 de borden verwijderde waarop stond aangegeven dat het verboden is puin te ruimen. Die pater had de kerk van Hegelsom voorzien van kleurrijke schilderijen.

Voor zijn pas gerestaureerde kruiswegstaties heb in nog steeds grote bewondering. De Deken wilde hem graag enkele muurvlakken voor beschildering aanbieden. Groot was dan ook zijn teleurstelling toen hij van een Limburgs kunstenaars- collectief een brief op poten kreeg, waarin onder meer gesteld werd, dat de Pater volkomen ongeschikt was voor een kerk van de grote Boosten. Die schilderijen zijn niet verwezenlijkt.

De Deken moest verder tevreden zijn met het spel van licht en kleur op de muren, als de zon door de volmaakte ramen van professor Ten Horn schijnt en dat gebeurt sedert het klooster is afgebroken. De middagzon zorgt voor een letterlijk schitterend en kleurrijk spektakel. Dat effect wordt teniet gedaan als mevr. Bakker, een van de geraadpleegde deskundigen, haar zin krijgt.

Ze pleit nl ,wat de kloosterhof betreft, voor nieuwe bouwvolumes bestaande uit winkelplint plus twee lagen wonen met kap, dat is wel geteld 3½ bouwlaag. Volgens mij staat verwezenlijking van die voorstellen gelijk aan barbarij par excellence.

De plannen waren nog niet uitgewerkt of architect Boosten sterft vrij plotseling op 2 januari 1951, door de Deken hogelijk betreurd, door vriend en vijand de hemel in geprezen.

Terwijl het architectenkantoor in disorder was, stond de Deken er alleen voor maar na korte tijd werd Ir. Jan Witteveen zijn steun en toeverlaat.

Op 1 maart 1951 vond de aanbesteding plaats: de firma Nelissen (**B**) uit Venray was bereid de kerk, inclusief de toren, te bouwen voor 521.521 Hollandse guldens. Daar koop je tegenwoordig nog geen eenvoudige doorzonwoning voor.

Op 12 November 1952 werd voor de eerste maal de liturgie gevierd in de nieuwe kerk. Iedereen was "en Theou", in God, dat wil zeggen enthousiast. Prof. Hoogers lid van de B.B.C. hield de feestpredikatie. Het werd een dithyrambe, dwz een uitzinnige lofzang, ter ere van de kerk.

Die kerk ligt aan het Lambertusplein als een ingetogen burchtvrouwe zonder opsmuk.

Haar huid bestaat uit het allerfraaiste metselwerk, de omrandingen van de vensters springen iets naar voren en doen mee aan een subtiel spel van licht en schaduw. Slechts op enkele plaatsen wordt het muurvlak onderbroken, met name de Doopkapel en het Sanctuarium maken zich los uit de bouwmassa en geven middels een fraaie toren aan waar binnen het heil te vinden is.

De grote toren heeft 'n zware onderbouw met diepe nissen, die alweer een mooi spel van licht en schaduw opleveren. Ze wordt bekroond door een achtkantige lantaarn.

Het geheel doet denken aan een eigentijdse uitvoering van een Nederrijnse toren, waarvan de Domtoren van Utrecht het grote voorbeeld is. Tussen haakjes: het is onbegrijpelijk dat de toenmalige planoloog bij het bepalen van het tracé van de Torenstraat geen rekening gehouden heeft met de "Schauseite" van onze Kerk: vanuit de Doolgaardstraat had men vroeger ruim zicht op de Kerktorens!!!

We gaan het Atrium binnen door de zuidingang en worden getroffen door de verstilde sfeer en het fraaie zicht op de Doopkapel.

We schrijden langs enkele 17e eeuwse grafkruisen door de lange gang naar het noordelijke portaal.

Achter de eerste deur links bevindt zich zoals in oud-Christelijke tijden de ruimte waar het doopregister werd bijgehouden en men kon er als catechumeen(dus als doopleerling) belijdenis doen, alvorens af te dalen in het baptisterium. Dat is in Horst vanuit deze ruimte rechtstreeks te bereiken via een fraaie smeedijzeren poort. Besprenkeld met doopwater uit de 12e eeuwse fontein en onder de ogen van de laat- middeleeuwse St. Jan, kunnen we in de juiste stemming binnentreden in de luister des Heren.

Daar staan vaak enkele gekwalificeerde gidsen klaar om U te helpen bij "de ontdekking van de Horster Hemel".

Wergroep openstelling kerk: St. Lambertusplein 16, 5961 EW Horst Telefoon (077) 398 5349 (coördinator)
--

Uiteindelijk is het interieur een eigentijdse uitvoering van een middeleeuwse Hallenkerk met drie gelijkwaardige schepen, van elkaar gescheiden door extreem slanke pilaren. Zo is dus weer bijna overal onbelemmerd zicht op het altaar gewaarborgd.

Iedereen was twintig jaar lang erg gelukkig met de "Kathedraal van de Peel". "Ein Dom" volgens der Stadtbaumeister van Bonn.

MAARRRRRRRRR:

In 1974 brak de pleuris uit in Horst: de Paters van de Heilige Familie, die het oude Ursulinenklooster met school en tuin hadden aangekocht voor de opleiding van late roepingen, hadden Horst verlaten. Dat seminarie werd gerund door enkele bevoegde leerkrachten waarvan de Deken hoopte dat zij de basis zouden vormen van de door hem gedroomde Middelbare **(D)** School. Die paters vroegen de gemeente een veel te hoge prijs voor hun onroerend goed (volgens de Deken 375.000 gulden), maar verkochten het later voor minder dan de helft aan een projectontwikkelaar zonder de Gemeente te waarschuwen dat ze de vraagprijs hadden verlaagd. Shame and Scandal!

Die projectontwikkelaar wilde, overigens tot genoegen van het Gemeentebestuur, een winkelcentrum bouwen en daar is in principe niets mis mee.

Maar plots stak er "a wind of change" op. Ineens was de kerk niet meer het grandioze middelpunt van de Horster gemeenschap en het

onaantastbaar uitgangspunt voor de reconstructie van het Horster Erf. Integendeel! De Lambertuskerk werd afgeprijsd als een veile vrouw, die zich had te schikken naar de wensen van de commercie: "de onaantrekkelijke zijgevel" behoefde bedekking met boetiekjes en het Atrium werd een obstakel in het winkelgebeuren genoemd. Tot de dag van vandaag is er sindsdien gelazer geweest over het Atrium, terwijl de bestuurderen lijdzaam toekeken, d.w.z. gedurende 35 jaar(!), net zo lang als het Limburgs Geschied en Oudheidkundig Genootschap afdeling Horst bestaat.

Sedert 1974 heb ik me geïnteresseerd voor de betekenis van een Atrium voor een kerkgebouw en ik vroeg me af waarom Boosten vaak zei: "Bij deze kerk hoort een Atrium". De Deken dacht dat Boosten dat motief had opgedaan tijdens zijn reizen door Duitsland.

De drie kerken die Boosten in het dekenaat Horst bouwde hebben alle drie een bijzondere ingangspartij. In Grubbenvorst treedt men binnen via het Westwerk (dat is een massale westelijke partij van een kerk die meer is dan een klokkentoren), in Melderslo via de Nartex (een open voorhal) en in Horst-centrum via het Atrium.

Het Atrium is afgeleid van het oud Romeinse huis, waar de bij de voordeur gelegen ruimte de enige plaats was, waar werd gestookt. De rook kon niet weg, de muren en het plafond werden zwart, vandaar de naam: ater betekent zwart, nl zwart van de rook.

Voor de afvoer van de rook maakte men een gat midden in het dak, het regenwater werd opgevangen in een bassin en zo ontstond een Voorhof, omgeven door zuilen, die het dak droegen met in het midden een bekken, waarvan het water later gebruikt werd voor de rituele reiniging. De Mohammedanen hebben dat overgenomen en wij hebben er onze wijwaterbak bij de ingang van de kerk aan te danken.

Al heel vroeg komt ook de naam Paradaiza in zwang als benaming voor een omheinde, gewijde open ruimte vóór tempel of kerk. Die naam vindt men terug in Münster, waar de fraai versierde Zuid-ingang Paradies wordt genoemd.

Ook de naam PARVIS de Notre Dame in Parijs is hiervan afgeleid.

De vroeg Christelijke Basilieken van Keizer Constantijn de Grote hadden alle een Atrium: de Sint Pieter in Rome, de Heilig Grafkerk in Jeruzalem en de Geboortekerk in Bethlehem.

Ook de Grafkerk van de Heilige Ambrosius in Milaan heeft een ruime Voorhof. Karel de Grote bouwde een Atrium vóór z'n hofkerk in Aken en

vóór de abdijkerk van Lorsch. Alle belangrijke kerken in Duitsland hebben een Atrium: Fulda-Mainz-Paderborn-Essen etc.

Boosten, die de opdracht kreeg z'n grootste en mooiste kerk in Horst te bouwen kwam zo, volgens mij, al snel op de gedachte de Lambertuskerk van Horst te voorzien van een Atrium. In de oude Kerk was het Atrium de plaats waar de boetelingen en catechumenen zich na de woorddienst ophielden tijdens de liturgische handelingen waar ze nog niet bij mochten zijn. In een van de boeken van Professor Timmers wordt het Atrium gezien als het symbool van Christus, door wie we binnengaan in het Hemelse Jeruzalem.

Het Atrium is dus een Sacrale ruimte, die bij de kerk hoort en niet bij het publieke domein. Iedere aantasting moet dan ook krachtig bestreden worden. Hier ligt dus nog een belangrijke taak voor het Gemeentebestuur!

De Deken was natuurlijk hevig ongerust over al die wilde plannen. Die vormden een reële bedreiging voor ZIJN kerk. Hij klaagde bij deze en gene z'n nood. Er werd krijgsraad gehouden: men vond het belangrijk dat enkele grote geesten 'n judicium zouden afgeven over de kerk van Boosten.

Deken Debye zocht steun bij de dichter Paul Haimon, bij de priesterschilder Jean Adams en bij de oprichter van de Jan van Eyckacademie, Leo Linssen.

Ikzelf richtte me tot Prof. Timmers eveneens van de Maastrichtse Academie, die in een brief aan de deken dd 2-12-'74 zijn standpunt aldus formuleerde:

Hoogeerwaarde Heer,

Enige tijd geleden vernam ik dat er plannen bestaan om de prachtige kerk van Horst in haar wezen aan te tasten door onverantwoorde ingrepen aan dit gebouw. Ik moge daartegen met klem protesteren. De kerk van Horst is een van de allerbeste werken van wijlen architect Boosten, een voornaam kunstwerk, waaraan niet mag worden geknoeid. Plannen in deze richting zijn gelijk te stellen aan barbarij en ordinair vandalisme. Ik hoop dat men in Horst zo verstandig zal zijn dit te voorkomen en dat men er niet de schande op zich zal laden een der allerbeste naoorlogse kerkgebouwen te hebben verknoeid.

Met de meeste hoogachting,

Prof.Dr.J.J.M. Timmers

Bij telefonische navraag bleek Prof. van der Meer, internationaal vermaard kunsthistoricus, de kerk van Horst niet te kennen. Ik kon hem Zaterdagmiddag na zijn middagdutje in Lent komen ophalen. Zo heb ik een middag en een avond opgetrokken met deze excellente geleerde. De volgende dag schreef hij aan de Deken:

Hooggeachte Deken Debye,

Nog onder de indruk van wat ik gistermiddag gezien heb, zou ik mijn oordeel aldus willen samenvatten: het ensemble van kerk, torens en voorhof, indertijd door Boosten gebouwd, beheerst de agglomeratie Horst; de verschuivingen in het silhouet, bij het rondgaan eromheen op enige afstand, blijven voortdurend verrassen en boeien. Het is een sterk en fantasierijk geheel, óók in onderdelen. Iedere stoornis van Boosten's opzet is een schennis. Het idee, het atrium te openen voor banaal straatverkeer, vernietigt natuurlijk de functie van de voorhof, doet de compositie van de façade te niet, en verandert dit zeer besloten complex aan één kant in een opengebroken partij, die de rest onherstelbaar schaadt.

De beide deuren, die nu toegang geven tot de hof, storen de voorhof niet en zijn meer dan voldoende.

Ik hoop, dat bestuurderen dit indrukwekkend geheel gaaf zullen bewaren, en voor dwaze grillen behoeden.

Met de meeste hoogachting,

F. van der Meer

In het laatste boek van Prof. van der Meer: "Feestelijke gedachtenis" staat een paginagrote foto van het interieur van de Lambertuskerk.

Die professorale brieven waren van groot belang voor onze strijd tot behoud van het Atrium. Ze kwamen goed van pas toen de projectontwikkelaar van de gemeente de grond wilde kopen tussen kerk en klooster. Die grond behoorde tot de hof rond de kerk, daar lagen vanouds onze voorouders begraven. Bij de Deken werden nogal wat frustraties uit het verleden (**D**) gereactiveerd: de Gemeente had na de bevrijding alle grond rond de kerk onteigend voor 1 gulden per vierkante meter. Nadat de nodige aanpassingen in de kom waren verwezenlijkt kon het Kerkbestuur de rest weer terugkopen tegen dezelfde prijs. Dat is jammer genoeg niet gebeurd uit zuinigheidsoverwegingen.

De Deken kon het geld beter gebruiken voor de nieuwbouw, bovendien was hij er van overtuigd, dat de overheid nooit iets kwaads ten opzichte van de kerk in de zin zou hebben

Een grote groep weldenkende Horstenaren ondersteunde onze petitie aan de Gemeenteraad om de integriteit van de Lambertuskerk te handhaven en de gevraagde grond niet te verkopen aan de projectontwikkelaar.

Dat gaf nogal wat commotie.

Er is toen overleg geweest tussen Kerkbestuur, Gemeente en Bisdom waarbij werd afgesproken het pad langs de kerk vrij te laten en het boetiekje niet te bouwen, dat de toegang tot het Atrium zou bemoeilijken. Op die plaats stond tot voor kort het Steulement, dat onlangs gedeeltelijk is afgevoerd naar de kantfabriek. Op de resten van dat Steulement zijn alle dramatis personae van het charmante sprookje van Romé Fasol over de peelkabouters bijeengebracht.

Met kabouter Wijsneus heb ik in de loop der jaren een goede relatie opgebouwd en hij heeft mij altijd ondersteund in mijn strijd door te pas en soms te onpas luidkeels te roepen:

"Dwergen van Horst, blijf met jullie poten van Kerk en Atrium af!"

Sindsdien geloof ik weer in sprookjes!

Jammer genoeg zit kabouter Wijsneus nu met zijn rug naar de kloosterhof en daar dreigen nog altijd dingen te gaan gebeuren "die slecht zijn in de ogen van Jahweh."

Deken Debye wilde graag in het Atrium begraven worden. Hij **(D)** heeft mij de plaats gewezen: in de hoek bij de Doopkapel. De Gemeente gaf geen toestemming. Deken Akkermans had daartoe een verzoek ingediend. Een graf in de kerk werd wel toegestaan, maar dat wilde Deken Debye niet.

Waarschijnlijk beschouwde hij zijn graf in het Atrium als een waarborg, dat de Voorhof niet geopend wordt voor banaal straatverkeer. Het was immers alom bekend dat Leonardus Debye, Deken van Horst, niet over zich laat lopen!

Voorlopig waren de Kerk en het Atrium gered.

MAARRRRRRRRR... in de loop der jaren was het een komen en gaan van stadsplanologen en andere externe deskundigen, die de Gemeente moesten adviseren bij de herstructurering van het Horster erf.

Zij produceerden dik betaalde rapporten, die niet vrolijk stemmen en waaruit blijkt, dat het vak kunstgeschiedenis bij hen geen grote prioriteit heeft gehad.

Ik druk me zo als altijd zeer genuanceerd uit en bij deze woorden had ik het willen laten, maar toch moet mij nog iets van het hart: Het heeft mij tientallen jaren gestoord dat de bestuurderen en de politiek nooit enige belangstelling hebben getoond voor de brieven van enkele vermaarde kunsthistorici en evenmin voor de petitie van een grote groep erudiete Horstenaren om de laatste schepping van Alphons Boosten ongeschonden te bewaren. Dat is ongeveer het enige gebouw in onze Gemeente dat gebouwd is zonder hulp van projectontwikkelaars, maar wel met de bijdragen van vele vrome Horstenaren.

Het Gemeentebestuur en de politiek bleven liever luisteren naar de sirenenzang van een stoet van alle mogelijke deskundigen die geen binding hebben met ons dorp en die geen weet hebben van wat een Horstenaar ten diepste beweegt.

Als arts ben je gewend steeds weer na afloop van een ziekteproces je af te vragen waarom een ziekte verlopen is zoals die verlopen is. Zo kan ik me tot slot ook afvragen waarom Horst de kerk heeft die Horst heeft. Een EPICRISE dus: Zowel Deken Creemers als Deken Debye hadden progressieve ideeën over de hervorming van de liturgie. Beiden wilden niet meer terug naar de oude kerk met al die extreem dikke pilaren.

Daar kon je alleen mis horen, het liefst met goede manieren. Te zien was er meestal niets, omdat bijna iedereen achter zo'n pilaar zat.

Deken Debye schreef naar het Bisdome, dat de parochianen zich goed thuis voelden in de Merthal en geen behoefte meer hadden aan de oude toestand.

De waarde van de laat- Gothische Hallenkerk werd geminimaliseerd.

De Deken schreef op 29 Januari 1946 aan de Bisschop:

"Het schijnt dat de kerk op de lijst van monumenten staat. Waarom weet ik niet. Veel monument is er niet aan. En toen ze in 1925 flink verbouwd is, kwam de monumenten-commissie er niet aan te pas, bemoeide zij zich er niet mee omdat ze er geen monument in zag.

Later schijnt ze op een lijst gekomen te zijn, omdat het een zgn. Hallenkerk was: drie even brede beuken."

Toen het puin geruimd was bouwde Boosten zijn mooiste en grootste kerk in Horst. Volgens zijn dochter vond hij dat zelf ook!

Tien jaar later, bij de bouw van de Norbertuskerk ging men al uit van een totaal ander principe: een kerk moest een plaats zijn waar de geloofsgemeenschap samenkomt. Dat heeft men in de bouw consequent volgehouden: deze lijkt een brede zaalkerk zonder versiering, het eenvoudige altaar staat maar enkele treden boven het volk, er is geen afscheiding tussen Priester en gelovigen, zelfs de vloer van kerk en priesterkoor zijn van hetzelfde materiaal.

De Deken en de architect van de Lambertuskerk daarentegen zijn er vanuit gegaan dat de Heer het beste gediend werd wanneer Boosten een kerk zou bouwen waarvan men kan zeggen " Hic domus Dei est et Porta caeli ".

Daarin zijn ze geslaagd, dat is zelfs te zien aan de dagkanten van de vensters, een ingewikkelde constructie die zó gemaakt is dat het licht vooral richting altaar schijnt.

Alphons Boosten verklaarde, dat alle eer toekwam aan de Deken die constant druk op hem uitoefende en hem steeds met commentaren en nieuwe ideeën bestookte. Heel af en toe sloeg de twijfel toe, dan vroeg de Deken zich af of hij niet te snel puin geruimd had, vooral als hij in Duitsland zag hoe menig architect met behoud van de resten van de oude kerk toch een nieuw, eigentijds en vooral mooi bedehuis wist te scheppen.

Welke oplossing men ook koos, het commentaar komt altijd achteraf: In Geldern verlangt men terug naar de oude Hallenkerk, hoewel Dominikus Böhm een zeer fraaie ruimte heeft geschapen binnen de oude buitenmuren. In Venray was de Deken blij dat zijn kerk, die even zwaar getroffen was als die van Horst, in de oude trant werd hersteld. Tegenwoordig lijkt Zondags de kerk goed gevuld, ook al zijn de zijschepen leeg.

Maar als Deken Debye weer naar zijn eigen kerk keek, dan zag hij "dat het goed was".

Ook wat dat betreft ben ik het helemaal met hem eens!

Dit is mijn verhaal over de bouwgeschiedenis van de mooiste kerk van Boosten, zowel inwendig als uitwendig een "Gesamtkunstwerk" in "Romaanse Barok", een hoogtepunt uit de Limburgse na-oorlogse architectuurgeschiedenis. Daar mag men alleen met bewondering naar kijken maar aankomen niet! Een stelling die ik al meer dan 50 jaar verdedig en tot mijn laatste snik zal blijven verdedigen.

Johannes is mijn naam, de stem van een roepende in de woestijn?

Overzicht van de bronnen:

- A) De gesprekken die ik heb gehad met de bouwheer, Deken Debye en met Deken Hoogers, lid van de Bisschoppelijke Bouwcommissie, de B.B.C.
- B) Ik had de beschikking over een stapel kladbriefjes die de Deken gebruikte als geheugensteun wanneer hij weer eens een causerie hield over zijn kerk.
- C) In mijn archief bevinden zich uitgebreide kritische doch lovende beschouwingen over "onze Kathedraal van de Peel".
- D) Van de Deken kreeg ik enkele opstellen toegestopt waarin hij alle mogelijke frustraties van zich af schreef.
- E) Ik las al zijn "Brieven aan de architect" die worden bewaard in het Vitruvianum te Heerlen.
- F) Van grote betekenis is het proefschrift van Jos Pouls over de na-oorlogse kerkenbouw in Limburg, getiteld: Ware schoonheid of louter praal!
- G) Lidwien Schiphorst schreef over A. Boosten "expressief vernieuwer van het katholieke bouwen".
- H) Leon van Meijel verzorgde in 1993 de catalogus bij de tentoonstelling over "de kerken van Alphons Boosten in het dekenaat Horst" met als ondertitel "stenen gedichten voor God en de mensen".
- I) De bronnen aangegeven met de letters B en D worden bewaard in het gemeentearchief van Venlo

ADVERTENTIES

NIEUWE PUBLICATIES

“WIEDEWEG ‘T SCHONST”

Jan ván Teng – Jan Verheijen (1934-2008)

Als eerbetoon aan Jan Verheijen (Jan ván Teng) heeft de Kloskemissie van de Horster carnavalsvereniging D’n Dreumel, onder aanvoering van meesterklosjaar Ger Gubbels en in samenwerking met Mart Verheijen, zoon van Jan, een nieuwe bundel gedichten van Jan Verheijen uitgebracht. Er is een selectie gemaakt uit nieuw, nooit eerder verschenen werk en ouder materiaal. Uiteraard allemaal in het Hôrster dialect.

In een achttal hoofdstukken laat Jan Verheijen weer een aantal bekende Horstenaren de revue passeren in korte of langere spitsvondige gedichtjes. Datzelfde doet hij met straten, buurten of andere markante plaatsen of gebeurtenissen in Horst.

De Kloskemissie stelt dat het zonde zou zijn als al het werk van Jan Verheijen maar ook de Horster taal verloren zou gaan, en dat is ook een van de beweegredenen geweest om deze bundel uit te geven. Tevens geeft zij nog de enige “richtige” manieren om het Horster dialect te leren. Men leze hiervoor de inleiding van het boekje.

Voor de echte Horstenaren is het een zeer lezenswaardige boekje geworden en een feest van herkenning.

Het boekje is nog voor € 7,50 verkrijgbaar bij boekhandel Bruna, Het Communicatiehuis en slagerij Joosten.

Eerdere uitgaven van Jan Verheijen waren:

“Zò bót ás en hiëp” – 1993

“Einstein vur ôs sorte” – 1995

“Wulleboene mit spek” - 2003

"NOORD LIMBURG, INTEGRAAL BEKEKEN"

dr André de Bruin

Noord Limburg integraal bekeken is een rijk geïllustreerd boek geschreven voor een breed geïnteresseerd publiek. Het boek gaat over geleidelijk ontwikkelende samenlevingen. Over de voorgeschiedenis van de nieuwe gemeenten Venlo, Venray, Peel en Maas, Horst aan de Maas en... 'Maasduinen'. Lang gemeenschappen met een karakteristiek sociaal, economisch en politiek verleden. Daarbij wordt ook speciale aandacht besteed aan problemen als drankmisbruik en criminaliteit. Aan de seksuele moraal, stakende, gelovige en bijgelovige mensen. Aan de volksgeneeskunde - met Rowwen Hèze als (de nu bekendste) zonderling en 'wonderdokter'. Aan de modernisering van de medische zorg, de aanleg van waterleiding, de riolering, de volkshuisvesting, de moderne slachthuizen.

Grote aandacht wordt geschonken aan het rooms-katholieke beschavingsoffensief dat de gehele Limburgse samenleving zou kleuren. Aan de rol van de geestelijken daarin als opbouwwerkers en zielzorgers. Aan de invulling van de openbare ruimte met neogotische kerken en beelden, geïnspireerd door de idee dat de samenleving ingericht behoorde te worden naar het katholieke ideaalbeeld van de dertiende eeuw. In dit verband wordt ook uitvoerig stilgestaan bij de aangewakkerde antipathie jegens protestanten, liberalen, socialisten en vrijdenkers - "vergiften van Hollandse bodem" - die dat ideaal in de weg zouden staan. De RK Kerk kon geleidelijk meer terrein winnen dankzij de liberalisering van de grondwet, vooral vanaf 1848 tot en met 1917. Liberale humus voor het rooms-katholieke beschavingsoffensief. Toch werden alle liberale ideeën keer op keer krachtig door 'de Kerk' veroordeeld.

Limburg - lang een 'ontwikkelingsland' - kon zich vooral dankzij 'Den Haag' economisch ontwikkelen. Dit was mogelijk door enorme investeringen voor de verbetering van de infrastructuur (kanalen vanaf het Zuiden tot aan Amsterdam, kanalisatie van de Maas, spoorwegen, bruggen etc.), de mijnbouw en de stimulering van de landbouw en veeteelt. Zelfs werd uitgebreid onderzoek verricht naar de mogelijkheid ook in het Noorden van Noord Limburg met mijnbouw te beginnen. Dat katholieken ook voor hun persoonlijke emancipatie veel te danken hebben aan liberalen en sociaal-democraten wordt nog steeds onvoldoende erkend. Zo bleven de aloude anti-Hollandse sentimenten tot nu toe voortleven.

Nieuw licht wordt geworpen op de opkomst van het fascisme/nationaal socialisme in Limburg en op de raakpunten van deze ideologie met de traditionele politieke opvattingen. Op het antisemitisme. Het verzet, in Noord-Limburg vooral hulpverlening.

Tenslotte wordt geprobeerd de wortels van de Noord-Limburgse identiteit bloot te leggen.

INHOUD - NOORD LIMBURG, INTEGRAAL BEKEKEN

1850-1950 Zoektocht naar de wortels van een cultuur

0. Proloog
 1. Intiem en compleet
 2. Natuurlijke ontwikkelingen
 3. Modernisering economisch leven
 4. Modernisering infrastructuur
 5. Klassenbewustzijn
 6. Criminaliteit
 7. Volksgezondheid
 8. Terug naar de "middeleeuwen"
 - 8.1 Naar een hiërarchische samenleving
 - 8.2. Verzuiling, een samenleving van netwerken
 - 8.3. Processies
 - 8.4. Seksualiteit
 - 8.5. Drankbestrijding
 - 8.6. Pacifisme
 - 8.7. Censuur en polarisatie
 - 8.8. Van openbaar naar rooms katholiek onderwijs
 - 8.9. De media
 9. Cultureel leven
 10. Politiek leven
 11. De vijf nieuwe gemeenten
 - 11.1 Venlo
 - 11.2 Venray
 - 11.3 Horst aan de Maas
 - 11.4 Peel en Maas
 - 11.5. 'Maasduinen'
 - 12.0 Fascisme/nationaal socialisme
 - 12.1. Maatschappelijke omstandigheden
 - 12.2. Politieke stemmingen
 - 12.3. Ideologische verwantschappen
 - 12.4 Goed-fout'
 - 12.5 Een volkse beweging
 - 12.6 Verkiezingsuitslagen
 - 13.0 Het verzet in Noord Limburg
 - 13.1 Een intermezzo
 - 13.2 Het verzet
 - 14.0 Het Joodse vraagstuk
 - 15.0 De wereld van Henri Vullinghs
 - 16.0 Epiloog
- Geraadpleegde primaire en secundaire literatuur
Register personen en plaatsen
Over de auteur

ADVERTENTIES

LGOG KRING TER HORST (www.lgogterhorst.nl)
BESTUUR

Wvd. voorzitter: De heer P.J.T. Vissers
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Telefoon (077) 398 4140
E-mail: dvissersgeurts@hetnet.nl

Secretaris: De heer P.J.T. Vissers
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Telefoon (077) 398 4140
E-mail: dvissersgeurts@hetnet.nl

Penningmeester: De heer P. Jakobs
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Telefoon (077) 398 5242
E-mail: peter.jakobs@hetnet.nl

Lid: De heer drs. X.C.C. van Dijk
Berkelstraat 16, 5961 JL Horst. Telefoon (077) 465 4354
E-mail: x.van.dijk@raap.nl

Lid: De heer ing. P.J.M. Jakobs
Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Telefoon (077) 398 6873
E-mail: pieter@delocht.nl

Lid: Mevrouw W.J.G. Seuren-Keijsers
De Donckstraat 41, 5975 AB Sevenum. Telefoon (077) 467 1443
E-mail: pwa.seuren@home.nl

Adviseur: De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Telefoon (077) 398 1833
E-mail: vdmunckhofm@gmail.com

* Tot slot

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts € 10,- kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres.

Opgave van een gewoon lid of een gezinslid is mogelijk op de website van het LGOG (www.lgog.nl) of door een briefkaartje te sturen aan LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Kopij voor de volgende aflevering van INFO LGOG Kring Ter Horst (nummer 44, maart 2011) kunt u inzenden tot 1 februari 2011 naar het redactieadres: Engelveld 14, 5961 DP Horst. tel. (077) 398 2948.
E-mail: josjenniskens@home.nl

